
Zápisné jako produkt pokrytectví

Zápisné jako produkt pokrytectví

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

23.4.2009, rubrika: Názory, strana: 9, autor: Petr Matějů

Z Univerzity Karlovy, která se postavila do čela odporu proti Bílé knize terciárního vzdělávání, již nějaký čas unikají informace, že se chystá navrhnout »zápisné«. To by si přitom svou výší (3200 - 6400 korun) nijak nezapadalo se slušným školným. Je to dobře, nebo špatně?

Necháme-li stranou bezduché politické hrátky, nelze proti finanční spoluúčasti vysokoškolských studentů vnést rozumné argumenty. I nízké školné přináší potřebné zdroje do rozpočtů škol. A je-li navíc diferencované, vnáší do systému prvek konkurence, a tudíž i tlak na kvalitu. V neposlední řadě pak dobře nastavená spoluúčast racionalizuje poptávku po oborech, vytváří tlak na včasné dokončování studia a ztěžuje život studentským »turistům«.

To už bylo řečeno tolikrát, že se to stydím opakovat. Stejně tak bylo mnohokrát řečeno, že spoluúčast musí být zavedena formou, která bude minimalizovat rizika dalšího prohlubování sociálních nerovností v přístupu k vysokoškolskému vzdělání. Proto Bílá kniha navrhuje odložené školné, které by spláceli až absolventi po dosažení určitého příjmu.

Protože autoři Bílé knihy jsou si vědomi, že školy potřebují peníze hned, navrhli systém, který by umožnil školám značnou část budoucích příjmů z odloženého školného získat formou »zálohy« ze státních prostředků. Současně navrhuje i zavedení studentských půjček, grantů a stipendií.

Na UK ale navrhují nejméně vhodnou formu školného. Proč se nejde cestou, která je promyšlená, ve světě již vyzkoušená a minimalizuje větší rizik?

Prvním důvodem je pokrytectví. V návrhu programového prohlášení první Topolánkovy vlády, která sice nedostala důvěru, ale docela dobře vládla, bylo řečeno, že »vláda nezavede na veřejných vysokých školách školné, které by vytvořilo bariéru v přístupu k vysokoškolskému vzdělání«.

Proti tomuto znění, které prokazatelně dávalo smysl, se údajně postavili zelení a do koaliční smlouvy prosadili větu, která smysl moc nedává (»Nezavedeme školné, ale otevřeme diskusi o větším zapojení soukromých zdrojů do financování vysokých škol«).

Debata nicméně proběhla a ukázala, že školné, je-li zavedeno promyšleně a je-li doprovázeno efektivním systémem finanční pomoci studentům, není příčinou růstu nerovností. Stačí se podívat do zemí s odloženým školným, jako jsou Velká Británie nebo Austrálie.

Cíle však bylo dosaženo: inkriminovaná věta zavedla práce na reformě financování vysokého školství do slepé uličky. To ukázaly i debaty, ve kterých jen zmínka o školném málem způsobila, že reprezentace vysokých škol (včetně představitelů UK) z jednání odešla. Přitom teď UK bez uzardění přiznává, že chystá přímé školné pod přezdívkou »zápisné«.

Kdyby se akademická reprezentace jasně vyslovila pro školné a pro zavedení systému finanční pomoci studentům, možná bychom se konečně dočkali i změny politické rétoriky. Jenomže reprezentace vysokých škol si to nesmí rozházet u studentů, kteří svými hlasy v senátech spolurozhodují o jejich znovuzvolení. Takže akademické pokrytectví si podává ruku s pokrytectvím politickým.

Na to ale doplatí zejména studenti z nízkopříjmových rodin, kteří po celou dobu sloužili jako záminka odporu proti reformě. Ta by sice byla důsledná, ale rozhodně by bolela méně než reforma polovičatá a ve své podstatě hloupá. Neomylně se díky partikulárním zájmům opět vydáváme špatnou cestou.

Karlová univerzita zuby nehty bránila zavedení školného. Teď přiznává, že je pod přezdívkou »zápisné« sama chystá.